

JAK ZWIERZĘTA DRAPIEŻNE ZDOBYWAJĄ POKARM?

Czas realizacji tematu

45 min

Cele lekcji

Uczeń:

- podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych;
- rozpoznaje na ilustracji wybrane zwierzęta drapieżne i określa rodzaj ich pożywienia;
- wskazuje przystosowania do zdobywania pokarmu w budowie wybranych drapieżników;
- układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów.

Metody i formy pracy

- miniwykład;
- obserwacja pośrednia;
- dyskusja kierowana;
- burza mózgów;
- gra dydaktyczna z wykorzystaniem aplikacji LearningApps;
- praca indywidualna, w grupach i z klasą.

Środki dydaktyczne

- film *Niesamowite drapieżniki*;
- karta pracy;
- atlas zwierząt;
- opcjonalnie – komputer z dostępem do internetu.

Powiązanie scenariusza z podstawą programową przedmiotu

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza.

5. Poznanie przyrodniczych i antropogenicznych składników środowiska, rozumienie prostych zależności między tymi składnikami.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

6. Wskazywanie przystosowań organizmów do środowiska życia i zdobywania pokarmu.

Treści kształcenia – wymagania szczegółowe

I. Sposoby poznawania przyrody. Uczeń:

6) korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie.

VI. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy. Uczeń:

6) wymienia i opisuje czynniki warunkujące życie na lądzie oraz przystosowania organizmów do życia;

9) odróżnia organizmy samożytne i cudzożytne, podaje podstawowe różnice w sposobie ich odżywiania się, wskazuje przystosowania w budowie organizmów do zdobywania pokarmu.

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu *Niesamowite drapieżniki*. Przed projekcją nauczyciel prosi uczniów, aby zwrócili uwagę na aspekty związane ze sposobami zdobywania pokarmu przez zwierzęta drapieżne i wypełnili kartę pracy nr 1 (patrz s. 46). Przed zajęciami nauczyciel drukuje odpowiednie materiały.

Przebieg lekcji

FAZA WSTĘPNA

Nauczyciel przedstawia temat i zapisuje na tablicy cele lekcji:

1. Podaję przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych.
2. Rozpoznaję na ilustracji wybrane zwierzęta drapieżne i określam rodzaj ich pożywienia.
3. Wskazuję przystosowania do zdobywania pokarmu w budowie wybranych drapieżników.
4. Układam łańcuch pokarmowy z podanych organizmów.

Prowadzący przypomina, że podczas projekcji filmu uczniowie mieli zwrócić uwagę na aspekty związane ze sposobami zdobywania pokarmu przez zwierzęta drapieżne.

FAZA REALIZACYJNA

Nauczyciel prosi wybranych (chętnych) uczniów o przedstawienie uzupełnionych kart pracy nr 1.

Odpowiedź

- organizmy samożywne: trawa, sosna, dąb, brzoza, pszenica, akacja;
- organizmy cudzożywne: płetwal błękitny, gepard, modliszka, kameleon, pająk, niedźwiedź polarny.

Prowadzący przypomina, że organizmy cudzożywne pobierają gotowy pokarm z otoczenia. Nawiązuje do podziału organizmów cudzożywnych ze względu na rodzaj spożywanego pokarmu – roślinożercy, mięsożercy i wszystkożercy. Podkreśla, że wszystkie wymienione przez uczniów zwierzęta są drapieżnikami, które aby przeżyć, atakują, zabijają i zjadają swoje ofiary.

Nauczyciel dzieli klasę na trzy grupy (losowe odliczanie do trzech) i rozdaje karty pracy nr 2 (patrz s. 47). Uczniowie rozpoznają zwierzęta drapieżne przedstawione na kadrach z filmu *Niesamowite drapieżniki*. Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciel wybranej grupy prezentuje efekty pracy zespołu.

Odpowiedź

1. lampart; 2. kameleon; 3. modliszka; 4. płetwal błękitny; 5. pająk Darwina; 6. niedźwiedź polarny

Nauczyciel odwołuje się do wiedzy uczniów na temat drapieżników żyjących w Polsce. Przypomina, że są to m.in. wilki, niedźwiedzie brunatne, rysie, lisy i jastrzębie.

Prowadzący prosi uczniów, aby zastanowili się, w jaki sposób drapieżniki zdobywają pokarm. Zwraca uwagę na ich przystosowanie do środowiska, w którym żyją i konieczność wyboru odpowiedniej strategii polowania. Następnie rozdaje grupom karty pracy nr 3 (patrz s. 48-50). Zadaniem grup jest uzupełnienie tabeli dotyczącej przystosowania zwierząt drapieżnych do zdobywania pokarmu oraz podanie rodzaju ich pożywienia. Każda grupa opisuje dwa inne drapieżniki. Uczniowie mogą korzystać z dostępnych źródeł informacji (podręcznik, atlas zwierząt, film, internet itp.). Po upływie ustalonego czasu przedstawiciele grup prezentują wyniki pracy zespołu. Jeśli zachodzi taka potrzeba, nauczyciel uzupełnia wypowiedzi uczniów.

Przewidywane odpowiedzi

ZWIERZĘ DRAPIEŻNE	PRZYSTOSOWANIE DO ZDOBYWANIA POKARMU	PRZYKŁAD POŻYWIENIA
gepard	• ma ostre pazury oraz mocne i ostre zęby • bardzo szybko biega • ma bardzo dobry wzrok	antylopy
kameleon	• może zmieniać ubarwienie, ma chwytny ogon i palce oraz bardzo długi lepki język • ma niezwykle ruchliwe oczy	owady, pająki
modliszka	• ma uzbrojone długie ramiona, którymi może bardzo szybko zaatakować • widzi trójwymiarowo, co pomaga w ocenie odległości podczas polowania	owady, pająki
płetwal błękitny	• mimo ogromnych rozmiarów jest bardzo dobrym pływakiem • potrafi przefiltrować wodę, aby zdobyć pokarm	kryl
pająk Darwina	• buduje największe na świecie okrągłe pajęczyny • potrafi produkować długie pasma bardzo wytrzymałej nici, która jest rozpięta nad rzeką	owady
niedźwiedź polarny	• ma ostre pazury oraz mocne i ostre zęby • świetnie porusza się po powierzchni pokrytej lodem • dobrze pływa i nurkuje • ma bardzo dobry węch	foki

Nauczyciel podkreśla, że życie jednych organizmów jest powiązane z istnieniem innych organizmów. Nawiązuje do zależności pokarmowych między organizmami i przypomina, że pierwszym ogniwem w łańcuchu pokarmowym są organizmy samożywne. Następnie rozdaje karty pracy nr 4 (patrz s. 51) przeznaczone do pracy indywidualnej. Zadanie polega na utworzeniu łańcuchów pokarmowych z podanych organizmów.

Odpowiedź

- trawa → antylopa → gepard
- dąb → sarna → wilk

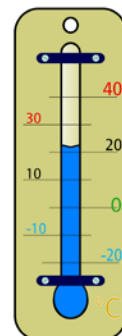
Prowadzący zwraca uwagę na ogromne znaczenie każdego z ogniw łańcucha pokarmowego dla zachowania równowagi przyrodniczej.

FAZA PODSUMOWUJĄCA

Nauczyciel przypomina uczniom zapisane na tablicy cele lekcji. Do każdego z celów dołącza papierowy termometr (przykład poniżej). Prosi uczniów, aby za pomocą flamastrów zaznaczyli na termometrach, jak oceniają stopień realizacji poszczególnych celów lekcji (im wyższa temperatura, tym lepiej opanowana umiejętność).

Zadanie domowe

Otwórz stronę <https://learningapps.org/display?v=pdbrczt5518> i zagraj w grę dotyczącą drapieżników prezentowanych w filmie *Niesamowite drapieżniki*. Wykorzystując możliwości LearningApps, stwórz własną grę, która będzie się odnosiła do jednego ze zwierząt poznanych podczas projekcji filmu.

Zródło: <https://pixabay.com>

Autorka scenariusza

HANNA HABERA - nauczycielka przyrody i geografii oraz doradca metodyczny w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli; autorka i współautorka publikacji metodycznych z zakresu przyrody, edukacji globalnej i wykorzystywania TIK w nauczaniu przyrody i geografii; trenerka edukacji globalnej; moderatorka w programie Centrum Edukacji Obywatelskiej (CEO) *Szkoła z klasą 2.0*; autorka scenariuszy zajęć w programie CEO *W świat z klasą*.

KARTA PRACY NR 1

Uzupełnij schemat przedstawiający podział organizmów ze względu na sposób odżywiania się. Wpisz we właściwe miejsca nazwy organizmów wymienione w ramce.

płetwal błękitny • gepard • trawa • sosna • modliszka
• kameleon • pająk Darwina • dąb • brzoza • niedźwiedź polarny
• pszenica • akacja

ORGANIZMY

SAMOŻYWNE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KARTA PRACY NR 2

Nazwijcie zwierzęta drapieżne na poniższych zdjęciach.

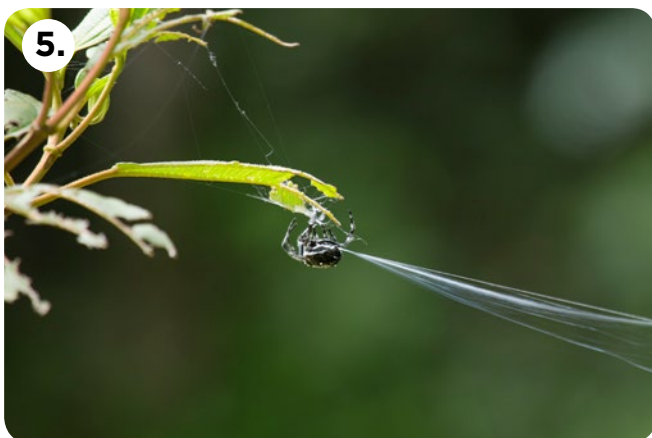
1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

KARTA PRACY NR 3

Grupa I

Uzupełnijcie tabelę. Skorzystajcie z materiału pomocniczego w ramce.

Przystosowania do zdobywania pokarmu:

- ma uzbrojone długie ramiona, którymi może bardzo szybko zaatakować;
- widzi trójwymiarowo, co bardzo pomaga w ocenie odległości podczas polowania;
- może zmieniać ubarwienie, ma chwytny ogon i palce oraz bardzo długi lepki język;
- ma niezwykle ruchliwe oczy;
- mimo ogromnych rozmiarów jest bardzo dobrym pływakiem;
- potrafi przefiltrować wodę, aby zdobyć pokarm;
- buduje największe na świecie okrągłe pajęczyny;
- potrafi produkować długie pasma bardzo wytrzymałej nici, która jest rozpięta nad rzeką;
- ma ostre pazury oraz mocne i ostre zęby;
- bardzo szybko biega;
- ma bardzo dobry wzrok;
- świetnie porusza się po powierzchni pokrytej lodem;
- dobrze pływa i nurkuje;
- ma bardzo dobry węch.

Przykłady pożywienia: kryl, foki, owady, antylopy, pająki.

ZWIERZĘ DRAPIEŻNE	PRZYSTOSOWANIE DO ZDOBYWANIA POKARMU	PRZYKŁAD POŻYWIENIA
GEPARD		
KAMELEON		

KARTA PRACY NR 3

Grupa II

Uzupełnijcie tabelę. Skorzystajcie z materiału pomocniczego w ramce.

Przystosowania do zdobywania pokarmu:

- ma uzbrojone długie ramiona, którymi może bardzo szybko zaatakować;
- widzi trójwymiarowo, co bardzo pomaga w ocenie odległości podczas polowania;
- może zmieniać ubarwienie, ma chwytny ogon i palce oraz bardzo długi lepki język;
- ma niezwykle ruchliwe oczy;
- mimo ogromnych rozmiarów jest bardzo dobrym pływakiem;
- potrafi przefiltrować wodę, aby zdobyć pokarm;
- buduje największe na świecie okrągłe pajęczyny;
- potrafi produkować długie pasma bardzo wytrzymałej nici, która jest rozpięta nad rzeką;
- ma ostre pazury oraz mocne i ostre zęby;
- bardzo szybko biega;
- ma bardzo dobry wzrok;
- świetnie porusza się po powierzchni pokrytej lodem;
- dobrze pływa i nurkuje;
- ma bardzo dobry węch.

Przykłady pożywienia: kryl, foki, owady, antylopy, pająki.

ZWIERZĘ DRAPIEŻNE	PRZYSTOSOWANIE DO ZDOBYWANIA POKARMU	PRZYKŁAD POŻYWIENIA
MODLISZKA		
PŁETWAL BŁĘKITNY		

KARTA PRACY NR 3

Grupa III

Uzupełnijcie tabelę. Skorzystajcie z materiału pomocniczego w ramce.

Przystosowania do zdobywania pokarmu:

- ma uzbrojone długie ramiona, którymi może bardzo szybko zaatakować;
- widzi trójwymiarowo, co bardzo pomaga w ocenie odległości podczas polowania;
- może zmieniać ubarwienie, ma chwytny ogon i palce oraz bardzo długi lepki język;
- ma niezwykle ruchliwe oczy;
- mimo ogromnych rozmiarów jest bardzo dobrym pływakiem;
- potrafi przefiltrować wodę, aby zdobyć pokarm;
- buduje największe na świecie okrągłe pajęczyny;
- potrafi produkować długie pasma bardzo wytrzymałej nici, która jest rozpięta nad rzeką;
- ma ostre pazury oraz mocne i ostre zęby;
- bardzo szybko biega;
- ma bardzo dobry wzrok;
- świetnie porusza się po powierzchni pokrytej lodem;
- dobrze pływa i nurkuje;
- ma bardzo dobry węch.

Przykłady pożywienia: kryl, foki, owady, antylopy, pająki.

ZWIERZĘ DRAPIEŻNE	PRZYSTOSOWANIE DO ZDOBYWANIA POKARMU	PRZYKŁAD POŻYWIENIA
PAJĄK DARWINA		
NIEDŹWIEDŹ POLARNY		

KARTA PRACY NR 4

Z podanych organizmów ułóż dwa łańcuchy pokarmowe.

wilk • trawa • modliszka • kura • antylopa
• dąb • mysz • gepard • sarna

